

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Quæstionum Canonicarum, In Quinque Libros Decretalium, Tomus ...

In Librum II. Decretalium, Per Triginta Titulos Distributum, In Quo Agitur
De Judiciis, Foro Competenti, Libelli Oblatione, Mutuis petitionibus, ...

Krimer, Ferdinand

Augustæ Vindelicorum, 1708

Articulus V. De Privilegio fori.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73001](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73001)

Hoc confirmari potest ex ampliori resolutione quæ habetur in c. *Postulasti*, 14. h. i. ubi Pontifex Innocentius III. rescribens Episcopo Senicensi, postulasti, inquit, per Sedem Apostolicam edoceri, utrum Sacerdos habens Ecclesiam in una Diocesi, & residens in eadem, domicilium verò, patrimonii ratione, in alia, ibi delinquens, ab eo, in cujus Diocesi habet patrimonium, pro delicto ibidem commisso debeat judicari, præsertim in causis, quæ officii sui, seu beneficii privationem exposcunt? cui breviter respondet: quod per *Episcopum, in cujus Diocesi deliquit, sententia promulgari poterit in eundem; Sed ab eo, in cujus Diocesi beneficium obtinet, erit quoad illud executio facienda.*

352.

Ex hac enim decisione deducitur. 1. Clericum delinquentem in alia Diocesi, puniri posse ab Episcopo ejusdem loci; non posse tamen sententiam pœnæ infligivam extendere ultra suum territorium, ut alibi executionem habeat, v. g. ut ibi virgis cædatur, in exilio moretur, &c. nisi alter Judex, ad cujus locum sententia dirigitur, requisitus, sententiam exequi paratus sit, vel pœna decreta sit per legem utriusque communem; aut naturâ suâ officiat absolulè personam, sine ordine ad locum, uti excommunicatio. Ratio hujus est, quia Judex extra territorium non potest exercere actum jurisdictionis ex n. 343. sed executio sententiæ est actus jurisdictionis; ergo.

353.

Deducitur. 2. quod, si Episcopus per sententiam, non ex legis præscripto, sed propter hominis contumaciam, proprio motu suspensionem inferat Clerico à beneficiis, sententia ejus non extendat se ad beneficium, quod Reus habet in altera Diocesi; sic Felinus in *dict. c. postulasti*, n. 4. quia sic jurisdictionem exerceret extra suum territorium. Hinc, si talis Clericus habeat duo beneficia, unum in loco Episcopi, qui per sententiam eum suspendit à beneficiis; alterum, extra illius sententiæ non est suspensus à beneficio sito extra territorium suspendentis; cum contret ex c. *si Compromissarius*, 37. de elect. in 6. quod possit quis contrahere privationem, vel suspensionem à beneficiis unius Ecclesiæ, & non alterius.

354.

Deducitur. 3. aliud esse, quod subditus etiam existens extra territorium delin-

quat, transgrediendo præceptum pœnæ legitimi Judicis, ponendo actum oppositum etiam extra territorium; aliud, quod Judex pœnam, eo præcepto statutam, exequi valeat extra suum territorium; primum conceditur, cum præceptum liget subditum existentem etiam extra territorium præcipientis, juxta l. 1. tit. 2. at secundum negatur ex n. 350. intellige tamen juxta limitationes ibique; si tamen pœna, quam Judex delicti infligit, quæ subjectum dispositione juris reddit simpliciter inhabile v. g. ad retinendum aliquod beneficium, eo ipso per connexionem privaretur omnibus. Hæc de pœnis, quæ per sententiam decretæ sunt, vel transgressione præceptorum incurruntur, aut ejus causâ infligendæ sunt.

Loquendo autem de pœnis per statuta locorum decretis, dicendum, eas non incurri à subditis, quando extra territorium statuentis committunt positionem, vel omissionem actus oppositam statuto; cujus ratio est, quia statuta localia non ligant subditos existentes extra territorium statuentis ex l. 1. tit. 2. à n. 384. & hic n. 340. ergo positio, vel ommissio actus posita extra territorium statuentis non habet rationem culpæ contra tale statutum; ubi autem non est culpa contra aliquam pœnalem legem, ibi nec est incursum pœnæ per eam transgressoribus decretæ. Hæc porro intellige juxta id, quod notavimus n. 350. nimirum, nisi positio, vel ommissio actus redundet in *speciale* damnum, vel injuriam territorii.

ARTICULUS V.

De Privilegio fori.

Privilegium fori, quo communi Doctorum consensione gaudent Clerici, consistit in eorum exemptione à jurisdictione seculari tam in criminalibus, quam civilibus; non tantum quoad personas ipsorum, sed etiam res, & bona. Competere Clericis talem exemptionem jure non tantum Ecclesiastico, sed etiam civili, imò & divino saltem tradito, & per Ecclesiam, ex Dei ordinatione explicato, late ostendimus l. 1. à n. 640. & hic à n. 66. & 320. his præmissis:

§. I.

§. I.

Qui gaudeant Privilegio fori ?

357. **D**E hoc agitur pluribus in locis Sacrorum Canonum; nam in *c. 2. h. t.* ex Concilio Parisiensi, relato in jus commune, statuitur, ne *ullus judicum*, sine permisso Pontificis, *per se* (nimirum sua auctoritate) presumat distringere, aut contemnere, *ullum Clericum*, aut Ecclesie minorem; de quo plura *V. l. 1. tit. 2. à n. 640.* & hic loco jam cit. in *Trid. autem sess. 23 de reform. c. 6.* ita statuitur: *nullus primâ tonsurâ initiatus, aut etiam in minoribus Ordinibus constitutus*, ante decimum quartum annum beneficium possit obtinere. *Is etiam fori privilegio non gaudeat, nisi beneficium Ecclesiasticum habeat, aut Clericalem habitum, & Tonsuram deferens, alicui Ecclesie ex mandato Episcopi inserviat, vel in Seminario Clericorum, aut in aliqua schola, vel Universitate, de licentia Episcopi, quasi in via ad majores Ordines suscipiendos versetur.* In Clericis verò *conjugatis* servetur constitutio Bonifacii IX. quæ incipit: *Clerici, qui cum unicis*, modò hi Clerici alicujus Ecclesie servitio, vel Ministerio ab Episcopo deputati, eidem Ecclesie serviant, vel ministrent, & Clericali habitu, & Tonsura utantur, nemini, quo ad hoc, privilegio, vel consuetudine etiam immemorabili, suffragante.

358. Ante resolut. not. 1. *beneficium* hic in ordine ad gaudendum privilegio fori, accipiendum latè (cùm simus in dispositione valde favorabili Clericorum statui, qui utique Laicali superior est in re) adeoque venire quodlibet percipiendi redditus ex bonis Ecclesie propter officium aliquod spirituale; consequenter, beneficium etiam modici redditus; Capellaniam collativam, in titulum perpetuum collatam; pensionem Ecclesiasticam loco tituli assignatam, vel præstimonium causâ spiritualis obsequii, aut Coadjutoriam cum jure succedendi; imò & solum titulum beneficii collati, nondum adepta possessione, de quibus *V. Barbof. in dict. c. 6. CC. Trid. à n. 14.* qui id probat variis *decisionibus Cardinal. pro dub. Trid.*

359. Not. 2. quando in *Trid.* exigitur, ut ad *Tom. II.*

effectum privilegii fori deferatur *habitus*, & *Tonsura*, requiri utrumquè copulativè; adeoque unum sine altero non sufficere; sic Castropalaus in opere morali *tr. 12. D. unicâ p. 2. n. 7.* Barbof. *p. 2. allegat. 12. n. 19.* & plures alii; ubi tamen nota, ficti quasdam exceptiones ab Authoribus, ut *non portatio habitus* non obstat. 1. si solum ad breve tempus habitum, aliàs portari solitum, deponat; ut notat Barbof. *in dict. c. 6. CC. Trid. n. 22.* vel si ob paupertatem, aliamvè justam causam non deferret, ut colligitur ex *c. Clerici, de vita, & honest. Cleric. de quo V. l. 3. à n. 30.*

Not. 3. ut quis dicatur inservire *Ecclesie*, sufficere, quòd deserviat etiam alicui Capellæ existenti in Ecclesia; juxta *Dianam resol. moral. p. 1. tr. 2. resol. 34.* ut autem verificetur, quòd *deserviat*, opus esse, quòd hoc præstet *de presenti*, nimirum constituto sibi officio, & munere talis servitii; sic Carolus Graffis *de effectib. Clericat. effect. 1. n. 1179. qui n. 1367.* censet servitium debere omninò consistere in spiritualibus; nec sufficere in temporalibus, id, quod etiam tradit Novarinus *in Singular. Canon. conclus. 92. à n. 2.* his præmissis:

Dicendum. 1. spectato jure communi, quemvis Clericum gaudere fori privilegio, tam in civilibus, quàm criminalibus; constat ex *dict. n. 357.* quid porro veniat nomine Clerici in dispositione favorabili, tradimus *l. 3. à n. 3.* Quia verò plures Clerici (nimirum vel tantum minoribus Ordinibus, vel solâ primâ Tonsurâ initiati) relicto Clericali statu, aliis se munii applicant, vel etiam conjugia ineunt, Concilium Tridentinum (ut retulimus *n. 357.*) statuit, ut nullus primâ tonsurâ initiatus, aut etiam in minoribus Ordinibus constitutus, fori privilegio gaudeat, nisi beneficium Ecclesiasticum habeat, aut Clericalem habitum, & Tonsuram deferens, alicui Ecclesie, ex mandato Episcopi, inserviat; vel in Seminario Clericorum, aut in aliqua schola, vel Universitate, de licentia Episcopi, quasi in via ad majores Ordines suscipiendos versetur.

Ex hoc sequitur. 1. hodie non tantum Clericos in sacris, sed etiam tantum in minoribus constitutos, vel etiam primâ tonsurâ initiatos, si non sint conjugati, gaude-

re privilegio fori, si beneficium Ecclesiasticum obtineant, ut constat ex c. 6. Trid, ibi: *nisi beneficium Ecclesiasticum habeat*; eos verò, qui non sunt in Sacris, & beneficio carent, non gaudere illo privilegio, nisi habeant reliquas conditiones à Trid. requisitas, de quibus num. præced. Dixi, *si non sunt conjugati*; nam de Clericis conjugatis dicemus infra à n. 367. & not. quòd Barbof. in dict. c. 6. Trid. n. 11. ad illa verba *nisi beneficium Ecclesiasticum* &c. resolvat ex Julio Claro, § fin. q. 36. à n. 16. & aliis, obtentionem beneficii sufficere ad effectum hujus privilegii, quamvis habitum Clericalem, & tonsuram non deferat; eò, quòd in aliis solum requiratur propter particulam disjunctivam, aut, ut scilicet requiratur gestatio habitus in carentibus beneficio, modò unam ex aliis qualitatibus ibi relictis obtineant.

363. Sequitur. 2. Clericum non conjugatum, etiam solis minoribus, vel primâ tonsurâ initiatum gaudere privilegio fori, licet non habeat beneficium Ecclesiasticum, modò deferat habitum Clericalem, & ex mandato Episcopi alicui Ecclesiæ inserviat; vel in Seminario Clericorum, aut in schola, seu studiis versetur; ut liquet ex verbis Trid. n. 357. quæ verba, juxta P. Suarez l. 4. de defens. fidei, c. 27. n. 12. præscribunt formam ad effectum dicti privilegii per ejusmodi Clericos obtinendi.

364. Not. autem, quando dicitur, requiri, quòd *ex mandato Episcopi*, deserviat alicui Ecclesiæ, mandatum debere esse *expressum*, ut vult Menoch de præsumpt. l. 6. præsumpt. 76. n. 41. sufficere tamen voce datum, per Aloyf. Riccium in praxi rerum fori Ecclesiastici, decis. 601. juxta primam editionem; Caterum, juxta modernam praxim, & consuetudinem jam receptam, ut quis dicatur *de mandato Episcopi* deservire, seu adscriptus esse alicui Ecclesiæ, sufficit, quòd realiter servitium fiat in divinis; ita Riccius cit. p. 4. decis. 111. à n. 5. & alibi, apud Barbof. in dict. c. 6. Trid. n. 32. idquæ ex pluribus decisionibus Congr. Card. pro dub. Trid. tum quia hoc ipso, quòd quis assumatur in Clericum, deputatur ad servitium alicujus Ecclesiæ; tum

quia, ut dictum est; id jam habet consuetudo recepta.

Jam verò loquendo de Clericis conjugatis, solum in minoribus, aut primâ tonsurâ initiatis, dicendum; eos non gaudere privilegio fori, nisi sub his conditionibus, nimirum, si contraxerunt cum unica, eaque Virgine; habitum Clericalem deferant, & de mandato Episcopi, alicui Ecclesiæ deserviant; constat hoc primum ex verbis Tridentini relatis n. 343. ibi: *in Clericis verò conjugatis* servetur Constitutio Bonifacii VIII. in c. 1. de Clerico conjugat. in 6.

Constitutio autem Bonifacii sic habet: 366. Clerici, qui cum unicis, & Virginibus, contraxerunt (si tonsuram & vestes deferant Clericales) privilegium retineant Canonis ab Innocentio Papa 11. prædecessore nostro editi favorem *totius Ordinis Clericalis*. Et cum (juxta Parisiense Concilium) nullus Clericus distringi, aut condemnari debeat à Judice seculari: præsentem declaramus edicto *hujusmodi Clericos conjugatos pro commissis ab eis excessibus, vel delictis, trahi non posse criminaliter, aut civiliter ad judicium seculare: nec ab ipsis secularibus Judicibus eos debere personaliter, vel etiam pecuniatim: (ne per unam viam concedatur eisdem Judicibus, quod per aliam denegatur) ullatenus condemnari. In cæteris autem, vel nisi (ut præmittitur) tonsuram, vel vestes ferant Clericales, etiam in præmissis eos gaudere nolumus privilegio Clericali.*

Ex hac constitutione colliges, Clericos conjugatos retinere privilegium canonis; 367. 2. ad retinendum privilegium fori, per eam solum exigi duas conditiones, nimirum, si contraxerunt cum unica, eaque virgine; & deferant habitum Clericalem? tertiam verò, quòd mandato Episcopi deserviant alicui Ecclesiæ, appositam à Tridentino, ut patet ex n. 357. Collig. 2. Clericos conjugatos non gaudere privilegio fori pleno; nimirum tantum in criminalibus, sed non civilibus, ut constat ex textu relato num. præced. ibi: *in cæteris autem, &c.* ita Covarr. practic. c. 31. n. 6. Layman l. 4. Summa tr. 4. c. 8. & alii. Adeoque pro debito civili eos capi & detineri posse per Judicem Laicum, juxta Gu-tierrez de jurament. confirmat. p. 1. c. 17. n. 11.

n. 11. nec exemptos esse à tributis; Sanchez l. 7. matr. D. 46. n. 16. & alii.

368. Riccius tamen in decis. Curia Archiepiscopalis Neapolit. p. 4. decis. 320. n. 5. & alij, existimant, Clericum conjugatum, si contrahat cum Virgine, & tonsuram ac habitum Clericalem gestet; & alicui Ecclesie deferat, gaudere privilegio fori, non solum in criminalibus, sed etiam in civilibus, & ante Judicem Ecclesiasticum esse conveniendum. Sed textus dict. c. 1. expressè loquitur solum, nec conveniantur, & condemnentur a Judicibus Laicis *super excessibus, & delictis*; sive criminaliter, sive civiliter de illis agatur, ita, quod propter ejusmodi excessus, & delicta, nec *personaliter* nec *pecuniariter* in judicio seculari condemnari possint; in ceteris autem secus, ut patet ex postremis verbis c. 1. ibi: in ceteris autem (nimirum causis, quæ non continent excessum, & delictum, sed causam merè civilem) etiam in præmissis gaudere volumus eos privilegio Clericali; id, quod etiam procedit, si non deferant habitum Clericalem.

369. Dices: in dict. c. 1. Bonifacius VIII. expressè dicit: *in ceteris autem, vel nisi (ut præmittitur) tonsuram, vel vestes ferant Clericales, etiam in præmissis eos gaudere volumus privilegio Clericali*; ergo etiam in ceteris gaudebunt privilegio Clericali, si tonsuram, vel vestes ferant Clericales; ergo non tantum in causis criminalibus, vel criminaliter, vel civiliter intentatis, sed etiam merè civilibus; patet conseq. quia, quando dicit, quod Clerici conjugati non gaudeant Clericali privilegio *in ceteris*, nimirum *merè civilibus* (antecedenter enim agebat de criminalibus) ponit claram exceptionem, *nisi vestes ferant Clericales*; ergo si hoc faciant, etiam *in ceteris*, nimirum *merè civilibus*, gaudebunt Clericali privilegio.

370. Verum hæc est mala expositio textus in §. *in ceteris autem*. Nam si rectè attendantur verba illius textus, duo sunt, quæ ibi statuuntur de Privilegio fori. 1. quod Clerici conjugati, habentes conditiones ibi expressas gaudeant privilegio fori *in causis criminalibus*, sive criminaliter, sive civiliter agatur de illis; non au-

tem *in ceteris non criminalibus*. 2. quod si non ferant vestes Clericales, non tantum *in ceteris*, sed nec *in præmissis*, nimirum in criminalibus gaudeant privilegio fori; hic est genuinus sensus illius textus *in dict. c. 1.* ut constabit eum rectè consideranti. Quare ad object. C. ant. N. utramque conseq. cum expositione textus ibid allata; his præmissis:

371. Quæstio ulterior est. 1. an privilegio Clericali gaudeant etiam Uxores Clericorum? 2. an eorum concubinae? 3. illorum famuli mercede conducti? 4. an etiam Rustici, & coloni alicujus Ecclesie? Potissima quæstio est de Privilegio fori; nam Privilegium canonis negat eis Pirrhing h. t. n. 95. volens illud fundari, & concedi ratione characteris; sed sic nec eo gaudent Religiosi Laici, Noviti, & alii, qui nullum etiam ex minoribus Ordinem habent; cujus tamen contrarium est commune; & idè etiam contra P. Sanchez, qui l. 7. matr. D. 47. n. 7. docet Uxores Clericorum, etiam eorum, qui sunt in Sacris (quales sunt Græci, vel etiam Latini, qui de consensu Uxoris; Religionem ingressi, in Sacris ordinati sunt) non gaudere privilegio Clericali, quia id Clericis concessum est ratione Ordinis; utitur dicto argumento, quod sic sequeretur, nec Religiosos Laicos eo gaudere, cum & illi careant ordine.

372. Ad 1. igitur Resp. probabilius videri, non gaudere; ratio est, quia privilegium Clericale concessum est *personis Ecclesiasticis, ratione Status*, quo eminent supra statum secularem, ex num. 366. id, quod commune est non tantum Clericis, sed etiam omnibus Religiosis utriusque sexus; non autem aliis; sic enim est privilegium personale; ita Joannes Andreas in c. unic. de Cleric. conjug. in 6. & alii. Unde, quando dicitur, quod Uxor sequatur jurisdictionem, & forum mariti; ergo ubi Clericus conjugatus habet forum, ibidem etiam habebit ejus Uxor; quia per hoc Uxor non evadit deterioris conditionis, quod maritus ejus sit Clericus: Resp. pronuntiatum illud verum non esse in his, quæ marito competunt, in quantum est persona Ecclesiastica; nam hæc personam non egrediuntur.

373. Dices: Uxor Clerici conjugati, saltem si sit in Sacris, est aliquo modo etiam persona Ecclesiastica; ergo & illa gaudet hoc privilegio. Resp. quod Abbas, Imola, & Fagnanus, apud Pirrhing citatum num. 95. concedant illatum, etiamsi talis Clericus non sit in Sacris; Pirrhing autem ibid. §. *aliud*, affirmet etiam illatum tanquam probabilius, si Clericus maritus sit in Sacris; extendens etiam ad filios talium Clericorum, saltem durante vita Patris, pro hoc etiam allegato Barbof. l. 1. *Juris Eccles. c. 39. num. 62.* Verum persona Ecclesiastica, cui *ratione status* conceditur hoc privilegium, non est, nisi deputata ad Divinum servitium vel per primam Tonsuram, aut Ordines; vel per assumptionem status Religiosi; quorum nihil habent Uxores Clericorum.

374. Ad 2. Affirmativam deducunt aliqui ex c. *Eos, qui*, 10. *dist. 32.* ubi Urbanus II. ait: *eos, qui, post Subdiaconatum, Uxoribus vacare volunt, ab omni Sacro ordine removemus, officioque, atque beneficio Ecclesia carere decernimus.* Quod si ab Episcopo commoniti non se correxerint, *Principibus indulgemus licentiam*, ut eorum feminas mancipent servituti: Si vero Episcopi consenserint eorum pravitatibus, ipsi officii interdictione mulentur. Ex hoc enim textu inferunt: ergo cum Principibus Laicis ibi concedatur *facultas*, eorum feminas servituti mancipiandi, si tales Clerici ab Episcopo commoniti non se correxerint; per se, & extra hunc casum cognitio de fornicatione cum Clerico ejusmodi mulierum non pertinet ad forum Principis Laici; sed Ecclesiastici, ut etiam vult gloss. ibid. *V. Eos, qui.*

375. Resp. ex hoc non probari, ejusmodi concubinis concedi privilegium fori; nam solum sequitur, *ratione connexionis cause*, fornicationem talis mulieris cum Clerico, pertinere ad forum Judicis Ecclesiastici; quia, cum causa sit individua, & Clericus coram Laico conveniri non possit, debet cognosci ab Ecclesiastico, qui potest cognoscere de delicto Clerici, & annexis; deinde, si talis mulier gauderet privilegio fori, etiam esset extra forum Judicis Laici, si peccaret cum seculari;

quod merito negat Fagnanus in c. 3. *h. t. num. 29.*

376. Alij dicunt, concubinas Clericorum committere Sacrilegium; praefertim, si peccent cum Clericis in Sacris constitutis: adeoque esse crimen mixti fori, ita, ut uterque Judex contra concubinas procedere possit, easque punire, tam Ecclesiasticus, quam secularis, sitque inter eos praeventioni locus; Abbas in c. 2. *n. 4. de cohab. Cleric. & mulier.* Et in c. *ut Clericorum*, n. 7. *de vita, & honest. Cleric.* Felinus in c. *cum sit*, 8. *n. 14. h. t. & alij* apud Fagnanum hic num. 26. & duobus seqq. Verum, si Judex Laicus, sine licentia Praelati Ecclesiastici, non potest cognoscere de delicto, v.g. fornicationis inter concubinam, & Clericum gaudentem privilegio fori, quia talis concubinatus continet causam individua inter Clericum, & concubinam, in qua non potest, institui processus, nisi tangatur etiam persona Clerici, exempti a foro Judicis Laici; idem erit, si concubinatus ille sit Sacrilegus (ut si Clericus concubinarius sit in Sacris) eodem enim modo talis causa est invidua inter illam, & Clericum.

377. Ad 3. Resp. negative; quia non sunt persona Ecclesiastica, juxta num. 373. nec etiam aliunde habetur, privilegium illud ad ipsos extensum esse; aut illis aliunde acquisitum; excipiunt aliqui familiam Episcopi, propter textum in c. *su. & petiit, de offic. Archidiacon.* ubi, cum Archidiaconus allegasset, consuetudinis esse, quod omnes suae ditionis convenirentur coram se, excipitur *familia Archidiaconi, & causa ipsius Archidiaconi.* Sed ex hoc textu consuetudo si probata est, firmatur solum super jurisdictione Archidiaconi, non super exemptione familiarum Archidiaconi. Ad 4. Resp. esse distinguendum, an sermo sit de bonis propriis eorum Colonorum? an iis, quae tenent ab Ecclesia? in primo casu negandum; in secundo affirmandum est illis competere privilegium fori. Ratio primi est, quia tales Coloni nullum habent titulum exemptionis, vel ratione personae suae, vel ratione bonorum; secus in secundo; cum Ecclesiarum bona non minus, ac persona Ecclesiastica ab omni jurisdictione Laicorum exempta sint ex dictis jam saepe in praecedentibus.

§. II.

§. II.

Quibus casibus privilegium fori, aut amittatur, aut non patrocinetur?

378. **R**esp. 1. multiplices esse ejusmodi casus, in quibus dictum privilegium amittitur. Primum enim Clericus, in minoribus tantum constitutus, nec beneficiatus, amittit privilegium fori, si Clericalem habitum dimittat; ut constat ex Trid. supr. num. 361. ibi: *aut Clericalem habitum, & tonsuram deferens*; ubi tamen nota, sine fraude reassumpto habitu privilegium recuperari prout resolvit Sacra Congregatio, cujus verba refert Haunold. tom. 5. tr. 1. num. 278. Censetur autem habitum dimittere, ad hunc effectum, si continuo incederet in habitu laicali, sic, ut publice existimaretur Laicus; ita Bonacin. de legib. D. 10. q. 2. p. 1. §. 4. num. 15. & alii; & hæc privilegii amissio propter dimissum habitum procedit, licet ab Episcopo monitus non sit de illo deferendo; sic Ugolinus de Offic. Episcopi, c. 12. num. 3. & alij: hoc enim nec in Trid. nec alio jure, quoad istum casum, cavetur, post Tridentinum.

379. Circa hunc casum de recuperatione privilegij per reassumptionem habitus, prius dimissi, quaestio est, an id procedat (consequenter sit exemptus à foro Laico) si delictum commisit, dum deferret habitum, sed postea dimisit? 2. si dimisso habitu deliquit, & postea reassumpsit habitum, antequam à Judice preventus esset citatione, captura, vel condemnatione? Ad 1. affirmat Covarr. pract. qq. c. 31. num. 15. & alij; si scilicet tempore commissi criminis habitum gestavit, licet antè, vel post habitum dimiserit: quia, ut quis ratione delicti sortiatur forum coram Judice illius loci, necesse est; quod, dum delinquit, non sit personaliter exemptus à tali foro; at Clericus etiam non beneficiatus, dum deserit habitum, est personaliter exemptus à foro Laico ex num. 357. & dum delinquit, ponitur deferre habitum; ergo tali casu non poterat ratione delicti forum sortiri coram loci Judice Laico.

Ad 2. Resp. pariter affirmative; quia, licet tempore commissi criminis dimisso habitu, non gauderet privilegio fori; ut dictum est, consequenter, sortitus sit forum coram Judice loci, quantumvis Laico; quia tamen reassumpto habitu recuperavit privilegium fori, ex num. 379. si ante hoc non est preventus à dicto Judice, recuperato privilegio desit esse de illius foro non minus, quam si incola muret domicilium prius, quam sit preventus à Judice juxta dicta à num. 335. sic Julius Clarus in pract. crimin. §. fin. q. 36. n. 16. Farinac. in praxi. l. 1. tit. 1. q. 8. n. 66.

380. Resp. 2. si Clericus in Sacris, vel etiam tantum in minoribus, sed beneficiatus nunquam deferat habitum, nec assumat etiam post trinam monitionem Episcopi, consequenter incorrigibilem se ostendat, amitti ab eo privilegium fori; per c. in audientia 25. de sent. excommunic. cum enim Clementi III. propositum esset, utrum Clerici, qui arma militaria (relictò habitu Clericali) gestare nullatenus erubescunt: si eis fuerit injuria corporalis illata, vel se à captione redemerint: illà Clericorum debeant immunitate gaudere, quã pro temeraria manuum injectione facta in Clericum, excommunicatus; quis ipso jure notatur? respondit Pontifex: quod, cum frustra Ecclesia impleret auxilium, qui committit in ipsam; & lex secularium Principum huic responsio satis efficacem afferat argumentum; quã manifestè cautum habetur, matronam, cujus pudicitia attentata fuerit, non posse injuriam agere, si in veste meretricali fuerit deprehensa: hujusmodi Clerici, si à Prelatis suis tertio commoniti militaria nolverint arma deponere, de privilegio Clericorum subsidium aliquod habere non debent. Idem habetur in c. contingit, 45. eodem, ubi Clemens III. scribens Episcopo, ait, se intellexisse, insinuante Comite Flandrens, quod in Flandria quidam Clerici, nec in tonsura, & habitu, nec in negotijs de Clerico quidquam ostenderent; & solum, ut subterfugiant publica judicia, se ut Clericos representent; mandat Pontifex, ut tales, si tertio commoniti se non emendent, immunitatis foci fiant exfortes.

381. Advertendum autem hanc trinam monitionem non requiri, si facta sit una monitio

nitio generalis in Synodo, sub expressâ comminatione, aut pœna privationis privilegij Clericalis: nam ea monitio habet vim constitutionis, ad quam non requiritur trina, & specialis monitio; cum lex semper censeatur admonere, Clarus, *loc. cit. num. 20.* Farinacius *cit. num. 62.* imò juxta P. Wagnereck in exegefi ad dict. c. *in audientia*, post Trid. *cit. sess. 23. c. 6.* non est opus admonitionibus, sed facto ipso, quòd aliquis non gestet habitum, & Tonsuram, aut non servit Ecclesiæ, vel non versatur in studijs cum licentia Episcopi, privatus est privilegio Clericali.

383.

Resp. 3. a Clerico, etiam in Sacris, amitti privilegium fori, postquam propter delictum depositus est, propter incorrigibilitatem excommunicatus, & anathematizatus, nihilominus in malicia perseverat, ut dicitur in c. *Cùm non ab homine*, II. *de Judicijs*, ibi: *si depositus incorrigibilis fuerit, excommunicari debet: deinde contumaciâ crescente anathematis mucrone feriri: postmodum verò, si in profundum malorum veniens contempserit, cùm Ecclesia non habeat ultra, quid faciat, ne possit esse ultra perditio plurimorum; per secularem comprimendus est potestatem, ita, quòd ei deputetur exilium, vel alia legitima pœna inferatur.*

384.

Pro intelligentia not. 1. per *anathematizationem*, juxta Doctores hic intelligi execrationem recessivam à corpore status Ecclesiastici, quæ non sit medicinalis, sed purè pœnalis ob incorrigibilitatem. Not. 2. cùm hæc privatio privilegij Clericalis ipso facto decretæ sit in pœnam incorrigibilitatis, & perseverantiæ in illa; pœnæ autem ipso facto decretæ in delinquentes non incurrantur ante sententiam Judicis declaratoriam criminis, ut tradidimus l. *1. tit. 2.* nec privationem hujus privilegij ab ejusmodi Clericis incurri ante declarationem factam ab Ecclesiastico Judice de ipsorum incorrigibilitate; adeoque Judices Laicos, ante hoc, non posse contra illos procedere; id, quod videtur etiam insinuari illis verbis *per secularem comprimendus est potestatem*; & idè etiam dicitur in c. *ut fama tua*, 35. *de sent. excom.* quòd Laici, citra excommunicationis sententiam, capere Clericos, & ad judicium trahere possunt, *si oportet*, etiam violenter, dum tamen id de mandato fa-

ciant Prælatorum, quorum illi sunt jurisdictioni subjecti, & quorum est corrigere criminosos.

385.

Dices: in c. *Perpendimus*, 23. *cod.* cùm quidam Sacerdos se filium Regis falsò nominans, seditionem fecisset, & à B. Comite justus esset fustigari, ejusque mandato patibulo traditus expirasset; rescriptus Pontifex, *si non propulsando injuriam, sed inferendo fuerit occisus, non esse interfectores pro Absolutione Romam mittendos, sed pro arbitrio Episcopi competentem eis pœnitentiam insungendam.* Ergo etiam absque declaratione criminis incurritur privatio privilegij Clericalis; aliàs enim dictus Comes, qui eum Sacerdotem fustigari, ac suspendi curavit, incurrisset excommunicationem latæ sententiæ, pro cujus Absolutione impetranda ad eunda fuisset Sedes Apostolica. Respondet Pirrhing hic *num. 99. in fin.* ibi non esse sermonem de privilegio fori, sed canonis, quòd facilius amittitur, quàm illud, quia est inferioris ordinis, sic etiam tenente Suarez *D. 22. de Censur. sect. 1. n. 13.*

386.

Cæterum, cùm dictus Sacerdos fuerit iniquus invasor, & ut occideretur, necessarium fuerit ad defendendam publicam quietem, censet Wagnereck in exegefi ad dict. c. *perpendimus*, justè occidi potuisse, quòd immiscendo se enormitatibus, eo ipso Privilegium Canonis amiserit. *Enormitatibus* autem se immiscere dicitur, qui facit seditionem, aggressiones, prælia, tumultus in populo, juxta Bellef. *disquisit. Clerical. p. 1. tit. de favore Cleric. Canon. §. 2. à num. 41.* ex quo Barbosa in dict. c. *perpendimus*, *num. 2.* ad quæstionem: *quarè facilius perdatur Privilegium canonis, quàm fori*; eam rationem assignat, quia illud indultum est à jure positivo, hoc autem à jure divino, ex c. *quanquàm de Censib. in 6.* idem tenentibus Zaburella, Socinat. & alijs ibid. relatis; quamvis dici possit, privilegium canonis non extendi ad casum, ubi defensio jure naturali permittit mortem injusti aggressoris concedit.

387.

Resp. 4. velle aliquos à Clerico, etiam in Sacris constituto, amitti Privilegium Canonis, & fori, si dimisso habitu Clericali enormitatibus se immiscet, seu multa enormia delicta committit, & hoc, ipso jure; sic Julius Clarus *cit. num. 23.* & alij;

& alij; quidam censent id procedere, post trinam Episcopi monitionem non curatam; sic Barbofa l. 1. juris Ecclesiastici, c. 39. §. 2. num. 71. sed hoc nullo jure probatur; dictum enim c. *perpendimus* (in quo habetur præsens casus) solum loquitur de privilegio *canonis*, non *fori*; id, quod advertit etiam Bellet. supra citatus, dicens, quod licet Clericus se immiscendo enormitatibus perdat privilegium canonis; non tamen perdat privilegium fori; cum quo eodem modo intelligunt textum c. *perpendimus*, Marta de *jurisdic. p. 1. casu 135. n. 5.* Coninch de *Sacram. & censur. D. 14. d. 11. n. 160.* & complures alij.

§88. Resp. 5. perdi privilegium fori à Clericis, qui per annum continuum personam histronis, aut mimos agunt, ex c. *unic. de vita, & honest. Cleric.* ibi: *Clerici, qui Clericalis Ordinis dignitati non modicum detrahentes, se joculariores, seu goliardos faciunt, aut bufones: si per annum artem illam ignominiosam exercuerint, ipso jure: Si autem tempore breviori, & tertio moniti non respuerint, careant omni privilegio Clericali.* Dixi per annum continuum. Nam ubi jus apponit tempus, intelligitur de continuo juxta Gutierrez *Canon. l. 1. c. 12. num. 25.* & not. textum expressè loqui de exercentibus artem ignominiosam, & dignitati Ordinis Clericalis non parum detrahentem; undè meritò procedit dictum c. *unicum* de omnibus illis Clericis, de quibus S. Gregorius Papa *homil. in c. 10. Joan. Sacerdotum vita, quondam per gloriam virtutum clara, nunc per actiones infimas ostenditur reprobata; ecce jam penè nulla est secularis actio, quam non Sacerdotes administrent, ingenti sanè dedecore tam sublimis, & Sancti Statùs.*

§89. Resp. 6. amitti etiam privilegium fori per crimen assassini, prævia tamen declaratione per Judicem Ecclesiasticum de tali crimine admisso; ex c. 1. de *homicid. in 6. §. fin.* ibi: *Sacri approbatione Concilij statuimus, ut quicumque Princeps, Prælati, seu quavis alia Ecclesiastica, secularisve persona, quempiam Christianorum, per prædictos assassinos interfeci fecerit, vel etiam mandaverit (quanquam mors ex hoc forsitan non sequatur) aut eos receperit, vel defenderit, seu occultave-*

Tom. II.

rit, excommunicationis, & depositionis à dignitate, honore, ordine, officio, & beneficio incurrat sententias ipso facto: & illa liberè alijs per illos (ad quos eorum collatio pertinet) conferantur, sit etiam cum suis bonis omnibus tanquam Christianæ Religionis æmulus, à toto Christiano populo perpetuò diffidatus.

Ubi nota, quod licet olim *assassini* propriè dicebantur quidam infideles sub Principe pariter infideli, à quo ita edocti, & instructi erant, ut quos ille occidi jufferit, facillimè occidant, arbitantes ex hoc mortem non esse timendam, nec ullam poenam ob istud crimen post obitum passuros, imò se obsequium præstare Deo opinabantur, ut observant Covarruvias l. 2. *Var. c. 20. n. 10.* Zerol. V. *assassinus, in princ. Gutier. q. 7. n. 2.* Cardos. V. *assassinus, num. 1.* hodie tamen, & spectatà intentione Pontificis in dict. constitutione, communi Doctorum interpretatione, & in praxi receptum esse, ut *assassini* jam dicantur, quicumque pecunià, aliove pretio conducti homines occidunt, percutiuntvè, nihil tale ab ijs præcaventes. Hinc in illis verbis (quicumque quempiam Christianorum per *prædictos* assassinos interfecerit) ly *prædictos*, non appellat supra assassinos, in quantum *infideles*; sed in quantum *pecunià conducti* committunt tam enorme scelus, in detrimentum non modò corporum, sed etiam animarum, pretio Christi Sanguinis redemptarum, in opprobrium dignitatis Christianæ.

Quoniam verò num. 221. diximus, Clericos, post trinam monitionem incorrigibiles, tradendos potestati seculari, ut per eam coërceantur, notandum, ut hoc contingat, requiri, declarationem incorrigibilitatis faciendam ab Ecclesiastico Judice. Nemo enim afficitur poenà, etiam ipso jure latà, nisi prævià declaratione causæ, propter quam poenà fertur, ex *dict. lib. 1. tit. 2. de Constitut.* sed incorrigibilitas in dato casu est causà, propter quam in poenam Clericus privatur privilegio fori; ergo.

Not. præterea, si delictum Clerici cum Laico, quoad cognitionem causæ separari possit ita, ut cognoscendo de delicto Clerici, Judici seculari cognoscenti seorsim de hoc, opus non sit, eidem sisti Clericum, probabiliter affirmari, Judicem

P

Lai;

Laicum posse tali casu judicare, ac punire delictum Laici complicit delicti, quin aliquid per hoc agat contra privilegium fori, concessum statui Clericali; id, quod fusè defendit Haunoldus *rom. de Jure, & Just. tr. num. 291.*

Not. 2. Clericum in flagranti crimine (Adulterij; furti &c.) deprehensum, à Judice Laico) non suâ, sed præsumptâ Judicis Ecclesiastici autoritate) posse capi (quod etiam procedit, si suspectus sit de fuga) ea tamen lege, ut, cum primum commodè potest, sistat Judici Ecclesiastico; quia consensus Judicis Ecclesiastici, quoad illum actum capiendi, suppositis illis circumstantijs; non autem quoad actum detinendi, meritò præsumi potest.

§. III.

An privilegium fori, vel ex parte, tolli possit renuntiatione, consuetudine, vel prescriptione?

393. **A**D I. Resp. negativè, sive renuntiatione sit expressa, sive tacita; probatur I. ex c. *si diligenti*, I 2. h. t. ibi: *manifestè patet, quod non solum inviti, sed etiam voluntarij pacisci non possunt, ut secularia judicia subeant, cum non sit beneficium hoc personale, cui renuntiare valeat, sed potius toti Collegio Ecclesiastico sit publicè indultum: cui privatorum pacto derogari non potest. Nec juramentum licitè servari potuit, quod contra Canonica statuta illicitis pactioibus informatur.* Deinde, ex c. *Et si Clerici* 4. de *Judicijs*, ibi: *et si Clerici coram seculari Judice convicti fuerint, vel confessi de crimine, non sunt propter hoc à suo Episcopo aliquatenus condemnandi. Sicut enim sententia à non suo Judice lata non tenet, & ita confessio coram ipso.*

394. Dices: Marcellinus Pontifex, ut habetur I I. q. I. c. *Clericum*, 3. constituit, quòd Clericum, cujuslibet Ordinis absque Pontificis sui permissu nullus præsumat ad *secularem Judicem* attrahere: nec Laico quemlibet Clericum liceat accusare; ergo de *consensu sui Pontificis*, seu Episcopi, potest; & in CC. Agathensi, c. 32. (quod refertur I I. q. I. c. *Clericum* 17.) legitur: *Clericum nullus præsumat apud*

secularem Judicem, Episcopo non permitte, pulsare: sed, si pulsatus fuerit, non respondeat, vel proponat: nec audeat criminale negotium in seculari judicio proponere; ergo saltem cum licentia sui Episcopi Clericus renuntiare poterit privilegio fori. Sed Resp. I. esto valeret illatio vi antiquorum Canonum; hodie tamen nullam esse, vi constitutionum Recentiorum, præsertim ejus, quam retulimus n. *præced. ex c. si diligenti*. Resp. 2. eos Canones loqui de consensu Episcopi, fundato in consensione Summi Pontificis; non autem hoc secluso; tum propter clarum textum in c. *si diligenti*; tum etiam, quia nullus inferior concedere potest, quod lege Superioris interdictum est.

Ad 2. Resp. nec vi ullius consuetudinis, à Laicis introductæ, *secluso consensu Summi Pontificis*, posse quicquam de Immunitate Ecclesiastica diminui. Nam contra id, quod est juris divini, nihil potest consuetudo humana, quantacunque autoritate suffulta, ut ostendimus *lib. I. n. 1639. 1762. 1767.* sed consuetudo Laicorum diminuens Immunitatem Ecclesiasticam secluso consensu Summi Pontificis, est contra Immunitatem Ecclesiasticam, & contra id, quod est juris divini, ut probavimus *lib. I. à num. 640.* & constat ex c. *quanquam*, 4. de *Censibus*, in 6. ibi: *cum igitur Ecclesiæ, Ecclesiasticæque personæ, ac res ipsarum, non solum jure humano; quin imò, & divino sint immunes &c. his porro, quæ in contrarium communiter adducunt Laici, ac Patroni oppositæ sententiæ, respondimus lib. I. loc. cit.* Accedit, quòd nulla consuetudo, abrogativa, vel diminutiva legis præexistentis, & acceptata induci possit legitimè, sine expresso, aut tacito, vel legali consensu ejus, qui talem legem condidit; ut probavimus *lib. I. à num. 1683.* At hoc non habent illi, qui se tuentur consuetudine etiam immemorabili; cum talis consuetudo constanter reprobetur à Legislatore Ecclesiastico, tanquam corruptela, & consuetudo perverfa, ut constat ex pænis in ea statutis dict. c. *quanquam*, §. *Volentes*; & Bullâ cænæ, quæ annis singulis noviter promulgatur; ubi decimo quinto loco excommunicantur, qui prætextu *cujusvis consuetudinis*, atque a-

ded etiam immemorialis, immunitatem Ecclesiasticam contra Juris Canonici dispositionem, directè, vel indirectè, etiam in aliquo tantùm lædunt, deprimunt, vel quovis modo restringunt; de quibus V. Castropal. de Censuris D. 3. p. 16. & seqq. Ex quo etiam patet ad 3. de præscriptione; nam & hæc foret ejusmodi immunitatis læsiva, diminutiva, vel restrictiva.

ARTICULUS. VI.

De criminibus mixti fori.

396. **C**Rimen mixti fori est illud juxta Benedictum Pereyram in appendice Elucidarij num. 1956. quod pertinet ad utrumque forum, nimirum Laicum, seu Seculare, & Ecclesiasticum, ita, ut de illo crimine possit cognoscere Judex, vel Laicus, vel Ecclesiasticus, datâ præventione, quæ scilicet datur, quando alter ex dictis Judicibus cepit prior cognoscere. Unde illa præventio & quædam anticipatio cognitionis, quæ impedit, ne alter se intromittat. Cum enim prævenire apud Latinos sit venire, antequam alter veniat, sic apud Juristas est præoccupare causam, seu venire ad illam, antequam alter Judex veniat. Unde etiam Soncinas in c. 14. de foro compet. apud Haunoldum tom. 5. de Justit. tr. 1. n. 322. præventionem, ait, esse jurisdictionis approbationem sibi soli in aliqua causa (hoc est, æquè immediatè) quæ pluribus competit; quibus positis:

q. 1.

An causa adulterij sit mixti fori?

397. **C**ognitionem causæ de adulterio spectare ad forum Laicum, colligi potest ex toto titulo C. ad Legem Juliam, de adulterijs; præsertim L. 30. ubi agitur de his, quibus licet adulterum accusare; sed de his egimus l. 4. tit. 19. de Divorcijs; & lib. 1. tit. 9. de Adulterijs; esse etiam fori Ecclesiastici, constat ex lib. 5. tit. 9. & c. Gaudeamus, 19. de convers. conjugat. ibi: mulieres verò, quæ relicto maritali thoro, lapsu carnis ceciderunt, si ma-

Tom. II.

riti earum à te diligenter commoniti, eas ad frugem melioris vitæ conversas noluerint recipere propter Deum, in claustris cum religiosis mulieribus studeas collocare, ut perpetuam penitentiam ibi agant, quibus positis:

398. **Q**uæstio est. 1. an, cum innocens agit de adulterio contra Reum, possit eum citare ad utrumque Judicem ex his, quibus competit jus præventionis? Resp. de hoc casu agi c. fin. de Rescript. ubi dicitur, quòd, si quis alium super uno negotio, vel pluribus personalibus actionibus, quæ sub uno Judice possent tractari commodius, per varias litteras ad diversos Judices trahat, litterarum commodis careat, & ad expensas, quas propter hoc Adversarios tulisse constiterit, condemnnetur; ubi nota, quòd quamvis talis perdat commodum litterarum ex tali abusu; non tamen perdat causam; cum de hoc nihil exprimatur: & licet hic fiat mentio solum de actionibus personalibus, non autem realibus; si tamen in his etiam militet eadem ratio, quæ in textu assignatur pro personalibus (nempe ut vocatus ad diversos Judices laboribus fatigatus, & sumptibus, vel compellatur componere, vel cedere juri suo) censet Panormitanus ad cit. c. fin. n. 12. idem dicendum etiam in realibus; quem sequitur Wagnereck ibid. q. super uno negotio, saltem quoad observationem; hoc enim sine fatigare Adversarium, naturali lumini contrarium videtur.

399. **Q**uæstio altera est, an, quando solum civiliter agitur contra adulterum, nimirum ad separationem thori, & jacturam dotis, quæstio hæc sit mixti fori consequenter sit locus præventioni? 2. quid, si agatur criminaliter, nimirum ad vindictam publicam? Ad 1. in hoc num. Resp. remissivè ad lib. 4. decret. ubi ad 1. diximus negativè; ad 2. affirmativè; hujus ratio sumitur ex c. Tuæ Fraternitati, 5. de Procuratoribus, ubi, cum hoc Brixinensis Episcopus Innocentio III. proposuisset, idem illi sic respondit: quòd, si vir accusat Uxorem de crimine Adulterij coram Judice seculari ad pœnam legitimam infligendam (quia tunc inscriptionis vinculum debet arripere, seque ad pœnam talionis astringere: non per procurato-

P 2 rem,